

## The prediction of communicational skills based on personality traits and self-concept in female students

Elham Rahmatzadeh. M.A.

counseling Department, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

Simindokht Rezakhani. Ph.D.

Department of Counseling, Roudehen Branch, Islamic Azad University, Roudehen, Iran

### Abstract

This study aimed to predict communicational skills based on personality characteristics and self-concept in female students. The research was correlational. The study population consisted of 1357 postgraduate female students in Islamic Azad University of Rouden during the second semester of 1396-97. A sample of 240 people was selected by multistage random sampling. The instrument used were Queendam's communicational skills test (2004), Neo personality inventory Short form (1992) and Beck self-concept test (1990). The results of Pearson correlation and hierarchical multivariate regression showed that self-concept predicts 21.4% of variance communicational skills ( $P < 0.01$ ). Neuroticism had a negative and significant relationship ( $p < 0.05$ ,  $\beta = -0.171$ ) and extroversion ( $p < 0.01$ ,  $\beta = 0.195$ ), with a slight dissatisfaction with openness ( $p = 0.069$ ,  $\beta = 0.104$ ) and being conscientiousness ( $p < 0.05$ ,  $\beta = 0.164$ ) had a positive and significant relationship with communicational skills. There was no significant relationship between agreeableness and communication skills. Also, the results showed that self-concept with personality characteristics can explain 33.5% of the variance of communication skills. so, it could be concluded that personality traits and self-concept are effective factors in prediction of students' communicational skills.

**Keywords:** Communication skills, personality traits, self-concept

## پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره<sup>۱</sup>

الهام رحمت‌زاده

دانش آموخته گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

سیمین‌دخت رضاخانی\*

استادیار گروه مشاوره، واحد رودهن، دانشگاه آزاد اسلامی، رودهن، ایران.

### چکیده

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره در دختران دانشجویان انجام شد. پژوهش از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل دختران دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن در نیمسال دوم ۹۷ - ۱۳۹۶ به تعداد ۱۳۵۷ نفر بود. ۲۴۰ نفر به صورت نمونه‌گیری تصادفی چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار پژوهش پرسشنامه‌های مهارت‌های ارتباطی (Queendam, 2004)، ویژگی‌های شخصیتی فرم کوتاه (NEO, 1992) و خودپنداره (Beck, 1990) بود. نتایج حاصل از روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیری سلسله‌مراتبی نشان داد خودپنداره ۲۱/۴ درصد ( $p < 0.01$ ) واریانس مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی می‌کند. روان‌رنجورخویی رابطه منفی و معنادار ( $p < 0.05$ )،  $\beta = -0.171$ ) و برون‌گرایی ( $p < 0.01$ )،  $\beta = 0.195$ )، با کمی اغماض گشودگی ( $p = 0.069$ )،  $\beta = 0.104$ ) و باوجدان بودن ( $p < 0.05$ )،  $\beta = 0.164$ ) رابطه مثبت و معنادار با مهارت‌های ارتباطی دارند. بین ویژگی توافقی‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. همچنین نتایج نشان داد خودپنداره به همراه ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند ۳۳/۵ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را تبیین کنند؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره از جمله عوامل مؤثر در پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی دانشجویان به شمار می‌روند.

**واژه‌های کلیدی:** مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های شخصیتی، خودپنداره

\* نویسنده مسئول: rezakhani@riau.ac.ir

وصول: ۹۸/۰۵/۰۹ پذیرش: ۹۸/۱۱/۲۷

۱. این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد است.

## مقدمه

است، به همین دلیل افراد در جریان یادگیری و آموزش فعالانه به امر یادگیری مهارت‌های ارتباطی زندگی و تعامل با محیط می‌پردازند (Mirkamali, 2014)؛ بنابراین به نظر می‌رسد ویژگی‌های شخصیتی افراد یکی از عوامل مهم تأثیرگذار بر الگوی ارتباطی باشد. ویژگی‌های شخصیتی به تفاوت‌های فردی در نحوه رفتار، احساس و عمل اشاره می‌کند که در بین دوران کودکی تا بزرگسالی و همچنین در طول دوران بزرگسالی، نسبتاً پایدار هستند (Ferschmann, Fjell, Vollrath, Grydeland, Walhovd, Tamnes & et al, 2018). پژوهش‌های غایب‌زاده، نریمان‌زاده، یوسفی و بیضایی (2015)، (Ghayebzadeh, Narimanzadeh, Yosefi, Beizae, 2015)، سبزی (Sabzi, 2012) و مرتضوی، کیانی، مهدی‌پور و ازمشا (Mortazavi, Kiani, Mehdipour & Azmasha, 2011)، مؤید همین امر هستند؛ چراکه نتایج این پژوهش‌ها نشان داد که بین ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. شخصیت یک ساختار مهم محسوب می‌شود که برای هر فرد منحصر به فرد است و برای توسعه تعاملات اجتماعی سالم، ضروری است و بر خلق و خوی تأثیر زیادی دارد (Blankstein, Chen, Mincic, 2009). در شکل‌گیری شخصیت باید نقش وراثت و محیط (فیزیکی و اجتماعی) را در نظر داشت (Ross, translated by Jamalfar, 2013). بر همین اساس گلدبرگ (Goldberg, 1993) ساختار شخصیتی پنج‌عاملی (روان رنجورخسویی (Neuroticism)، برون‌گرایی (Extroversion)، گشودگی (Openness to Experience)، توافق‌پذیری (Agreeableness) و باوجدان بودن (Conscientiousness)) را برای تجزیه و تحلیل شخصیت فرد پیشنهاد کرد و سپس صفات متمایز صفت را مشخص کرد (May, Ma, Jiao, Chen, Lv, Zhan & et al, 2017). در واقع، روانشناسان در نظریه‌های خود به ابعاد متفاوتی از شخصیت انسان اشاره کرده‌اند؛ هرچند وجوه تشابهی نیز بین دیدگاه‌های آنها دیده می‌شود (Moradi, Karaminia, 2018). از سوی دیگر، مفهوم خودپنداره (Self-concept) نیز در مهارت‌های ارتباطی نقش مهمی را ایفا می‌کند. خودپنداره تصویری است

نقش دانشگاه در پروراندن افراد با مهارت‌های متفاوت و در زمینه‌های مختلف برای برآورده ساختن نیازهای جامعه اهمیت دارد. این مهم با تأکید بر پیشرفت علمی و مهارت‌های عمومی مورد نیاز برای رقابت در بازار جهانی انجام می‌گیرد. امروزه کارفرمایان در انتخاب کارکنان خود به مهارت‌های عمومی (Public skills) و شخصیت (Personality) افراد توجه ویژه دارند (Iksan, Zakaria, 2012). (Meerah, Osman, Lian, Mahmud, Krish & et al, 2012). ارتباطات در تعلیم و تربیت به‌ویژه در فرایندهای اداری، آموزش و یادگیری نقش مؤثری دارد. یکی از مهارت‌های عمومی مورد نیاز دانشجویان، مهارت ارتباطی (Communication skills) است (Batool, Nadeem & 2018). ارتباط ساختار انگیزشی مهمی است زیرا زمانی که روابط میان فردی افراد از نیاز آنها به ارتباط حمایت می‌کند، بهتر عمل نموده و کمتر دچار مشکلات روان‌شناختی می‌شوند (Shamaeizadeh & Yousefi, 2018)؛ بنابراین مهارت‌های ارتباطی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که به افراد کمک می‌کند تا به‌طور صحیح احساسات و نیازهای خود را بیان کنند و به اهداف بین فردی دست یابند (Sahebdel & Asadi, 2016). مهارت‌های ارتباطی شامل مهارت‌های ارتباطی گوش دادن (توانایی فرد برای توجه به پیشنهادات یا سؤالات دیگران و درک آنها)، مهارت‌های ارتباطی کلامی (شامل سخنرانی و محتوای کلامی فرد است. این نوع ارتباط خاص را می‌توان به‌عنوان انتقال افکار، احساسات، خواسته‌ها و آنچه هست، شناخت) و مهارت‌های ارتباطات بازخورد (فرایندی که از طریق آن گیرنده پیام احساس اصلی خود را در برقراری ارتباط و در پاسخ، بیان می‌کند) است (Molaei & Sheikhi fini, 2016). ارتباطات شامل دو حوزه شناختی و عاطفی است و از طریق کانال‌های کلامی و غیرکلامی انجام می‌گیرد (Kron, Feters, Scerbo, White, 2017). (Lypson, Padilla & et al, 2017). طبق نظریه یادگیری اجتماعی بندورا (Bandura, 1965) رفتار شخص و محیط بر هم تأثیر متقابل داشته و هیچ‌کدام اجزای جدا از یکدیگر نیستند و یادگیری فرایندی فعال و مبتنی بر تجربه محیطی

چگونگی این ارتباط می‌تواند در محیط‌های شغلی و اجتماعی نیز تأثیر داشته باشد؛ بنابراین با توجه به موارد بالا و در ارتباط با این پژوهش می‌توان گفت به دلیل اینکه دختران دانشجو علاوه بر نقشی که می‌توانند در آینده در جامعه به‌عنوان نیروی کارآمد داشته باشند، همسران و مادرانی خواهند بود که در خانواده در ارتباط با اعضاء و در ایجاد یا تقویت خودپنداره آنان نیز نقش مهمی ایفا می‌کنند. اینکه افراد بتوانند بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره خود، مهارت‌های ارتباطی مناسب را یاد بگیرند می‌تواند امیدبخش نسل‌های بهتری از نظر مهارت‌های ارتباطی در عصر ارتباطات باشد. با توجه به اینکه خودپنداره قابلیت یادگیری دارد و نیز آگاهی از میزان تغییر در ویژگی‌های شخصیتی و اهمیت وجود مهارت‌های ارتباطی، اگر بتوان این متغیرها را در مورد دانشجویان به‌ویژه دختران (به دلیل نقش تربیتی آنان در خانواده) بررسی کرد می‌توانیم انتظار داشته باشیم که در آینده با افرادی روبرو باشیم که بهترین واکنش‌ها (مهارت‌های ارتباطی) را با توجه به خودپنداره واقعی و ویژگی‌های شخصیتی خود نشان دهند. به نظر می‌رسد به دلیل ذاتی بودن نیاز به ارتباط انسان، اگر این موضوع با برنامه‌ریزی‌های مناسب انجام گیرد، در عین وجود تفاوت‌ها می‌توانیم با یکدیگر ارتباط مناسب برقرار کنیم و این امر می‌تواند از ایجاد بسیاری از اختلالات و ناسازگاری‌ها پیشگیری کند. از این‌رو، پژوهش حاضر در پی این هدف است که مهارت‌های ارتباطی را بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره پیش‌بینی کند. بدین ترتیب فرضیه‌های زیر مطرح می‌شود:

۱. بر اساس خودپنداره می‌توان مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کرد.
۲. بر اساس ویژگی‌های شخصیتی می‌توان مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کرد.

## روش

روش پژوهش، جامعه آماری و نمونه: روش این پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی است. جامعه آماری به تعداد ۱۳۵۷ نفر شامل دختران دانشجو مقطع کارشناسی ارشد

که فرد از خود دارد، فرد نظریه‌هایی درباره جهان می‌سازد که به او کمک می‌کند با موقعیت‌هایی که روبه‌رو می‌شود کنار بیاید. مهم‌تر از آن، فرد به خلق نظریه‌هایی درباره خود نیز دست می‌زند. به اعتقاد بسیاری از روان‌شناسان، مبنای بسیاری از تصمیم‌گیری‌ها و رفتارهای افراد میزان شناختی است که آنان از خود دارند و نیز نحوه نگریستن آنان به خود است. پژوهش موسوی ندوشن و اسلامی (Mousavi Nadooshan & Islami, 2015) نشان داد بین مهارت‌های ارتباطی و خودپنداره و عزت‌نفس رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در واقع، خودپنداره‌ای از کارکرد لازم و مفید برخوردار خواهد بود که داده‌های حاصل از تجربه را کسب کند و به عبارتی منطبق بر واقعیت باشد (Saffarinia & Sheikhi, 2016). تورنر (Turner, 1979) معتقد است خودپنداره دارای دو سطح هویت شخصی (Personal identity) و اجتماعی است و می‌تواند به سرعت بین شخصیت فردی و اجتماعی تغییر کند (Mehrad, 2016). نتایج پژوهش دویک و کارول (Dowick & Carol, 1995) نشان داد جوانانی که خودپنداره بالاتری داشتند در برقراری روابط اجتماعی از سایر افراد موفق‌تر بودند (Shoakazemi, 2008). پژوهش سم تیراو (Sampthirao, 2016) نشان داد که یکی از اصلی‌ترین مسائلی که فرد با خود و اعتمادبه‌نفس مواجه شده است، ارتباط است. خودپنداره، خود-تصویری، عزت‌نفس (Self-esteem) و خودکارآمدی عوامل اصلی در ارتباط هستند و رابطه مثبت معناداری با مهارت‌های ارتباطی دارند. عزیزی (Azizi, 2009) نیز در تحقیقی که در میان دانش‌آموزان مدارس متوسطه در جوهور بهرو (Johor Bahru) (مالزی) انجام داد به این نتیجه رسید که اکثر دانش‌آموزان دارای سطح متوسطی از خودپنداره و مهارت‌های ارتباطی بین فردی بودند. خودپنداره به‌طور مثبت و معناداری با مهارت‌های ارتباطی بین فردی رابطه دارد. به نظر می‌رسد در روابط انسانی نمی‌توان نقش مهارت‌های ارتباطی را نادیده گرفت چراکه زندگی پرتنش امروزی به‌گونه‌ای است که فرد مدام خود را با موقعیت‌های مختلف بین فردی و اجتماعی روبرو می‌بیند و در چنین موقعیت‌هایی خواسته‌های فرد تحت‌الشعاع قرار می‌گیرد و می‌توان گفت که یکی از عوامل مهم در موفقیت و یا شکست فرد، مهارت‌های ارتباطی است.

این آزمون در ایران در پژوهش حسین چاری و فداکار (Hosseinchari & Fadakar, 2005) با استفاده از روش آلفای کرونباخ (Cronbach alpha method)، برابر با ۰/۶۹ گزارش شد. بر اساس تحلیل عاملی انجام شده، پنج عامل پیش‌گفته ۷۱/۶۱ درصد از واریانس کل مهارت‌های ارتباطی را تبیین می‌کنند که نشان‌دهنده روایی سازه پرسشنامه است (Hosseinchari & Fedakar, 2005). در پژوهش حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۲ به دست آمد. دو نمونه از سؤالات این پرسشنامه عبارت است از ۱- "سعی می‌کنم نظراتم را به روشنی بیان کنم." ۲- "وقتی که اشتباه کردم، از اینکه اشتباه خود را بپذیرم، نمی‌ترسم."

## ۲. پرسشنامه شخصیتی نئو (NEO Personality Inventory)

(Inventory) (۱۹۹۲) (فرم کوتاه): این پرسشنامه ۶۰ سؤالی توسط کاستا و مک‌کری (Costa & McCrae) ابداع شد و شامل پنج عامل برون‌گرایی، روان‌رنجورخویی، گشودگی، توافق‌پذیری و باوجدان بودن است. آزمودنی هر جمله را بر مبنای یک مقیاس پنج‌قسمتی، کاملاً مخالفم=۰، مخالفم=۱، نظری ندارم=۲، موافقم=۳، کاملاً موافقم=۴ درجه‌بندی می‌کند. پرسشنامه مذکور، توسط چلبیانلو و گروسی فرشی (Ghalabianloo & Garoosi Farshi, 2010) در ایران هنجاریابی شده است. همسانی درونی پرسشنامه بر اساس آلفای کرونباخ برای عوامل C, A, O, E, N به ترتیب ضرایب ۰/۸۶، ۰/۷۳، ۰/۵۶، ۰/۶۸ و ۰/۸۷ گزارش شده است. روایی ملاکی نیز از طریق محاسبه همبستگی بین دو فرم S (برای گزارش شخصی) و R (برای گزارش مشاهده‌گر) محاسبه شده است که در بین عوامل اصلی، حداکثر همبستگی به میزان ۰/۶۶ در عامل برون‌گرایی و حداقل آن به میزان ۰/۴۵ در عامل همسازی مشاهده شد. در مطالعه حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ در مورد روان‌رنجوری (۰/۷۷)، برون‌گرایی (۰/۶۷)، گشودگی (۰/۵۶)، توافق‌پذیری (۰/۶۵) و باوجدان بودن (۰/۷۱) به دست آمد. دو نمونه از سؤالات این پرسشنامه عبارت است از: ۱- "سعی می‌کنم که همه کارهایم را با احساس مسئولیت انجام دهم." ۲- "برای رسیدن به اهدافم شدیداً تلاش می‌کنم."

بود که در نیمسال دوم ۹۷-۱۳۹۶ در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن به تحصیل اشتغال داشتند. حجم نمونه بر اساس منطق رگرسیون (Delavar, 2017)، ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شد و با در نظر گرفتن احتمال افت، ۲۰ درصد به این تعداد اضافه شد؛ بنابراین حجم نمونه به ۲۴۰ نفر افزایش یافت. نمونه‌گیری به روش تصادفی چندمرحله‌ای انجام شد. به این منظور از بین ۷ دانشکده دانشگاه، ۳ دانشکده و از هر دانشکده ۱ تا ۴ رشته و از هر رشته ۴ تا ۶ کلاس به صورت تصادفی انتخاب شد. از بین دختران دانشجو کلاس‌های انتخاب شده بین ۵ تا ۱۰ نفر به طور تصادفی انتخاب شدند و این افراد نمونه پژوهش را تشکیل دادند. برای رعایت اصول اخلاقی پژوهش، افرادی که مایل به همکاری نبودند با اجازه استاد مربوطه، کلاس را ترک کردند. لازم به یادآوری است که با حذف پرسشنامه‌های ناقص، حجم نمونه به ۲۲۲ نفر رسید. از این تعداد، ۹۸ نفر (۴۴/۱ درصد) متأهل و ۱۲۴ نفر (۵۵/۹ درصد) مجرد بودند. از لحاظ شغلی، ۱۲۷ نفر (۵۷/۲ درصد) شاغل، ۳۸ نفر (۱۷/۱ درصد) خانه‌دار و ۵۷ نفر (۲۵/۷ درصد) بیکار بودند. رشته تحصیلی ۲۵ نفر (۱۱/۳ درصد) حسابداری، ۳۰ نفر (۱۳/۵ درصد) مترجمی زبان انگلیسی، ۳۵ نفر (۱۵/۸ درصد) مدیریت آموزشی، ۲۵ نفر (۱۱/۳ درصد) روان‌شناسی عمومی، ۳۰ نفر (۱۳/۵ درصد) مدیریت مالی، ۵۲ نفر (۲۳/۴ درصد) مشاوره خانواده و ۲۵ نفر (۱۱/۳ درصد) آموزش زبان انگلیسی بودند. گفتنی است که میانگین و انحراف استاندارد سن شرکت‌کنندگان به ترتیب ۳۴/۰۳ و ۷/۴۶ بود.

## ابزار سنجش

۱. پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی (Communication Skills Test) کوئین دام (Queendom) (۲۰۰۴): این آزمون دارای ۳۴ گویه توسط کوئین دام برای سنجش مهارت‌های ارتباطی در بزرگسالان ابداع شده است. سؤالات با استفاده از طیف لیکرت، ۴ گزینه‌ای نمره‌گذاری می‌شوند. این پرسشنامه پنج مهارت گوش دادن فعال، توانایی دریافت و ارسال پیام، بینش نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی و ارتباط توأم با قاطعیت را مورد بررسی قرار می‌دهد. اعتبار

که می‌شناسم. د: از بیشتر کسانی که می‌شناسم، کمتر است. ه: از همه کسانی که می‌شناسم، کمتر است. ۲- "هشیاری من... الف: از همه کسانی که می‌شناسم، بیشتر است. ب: از بیشتر کسانی که می‌شناسم، بیشتر است. ج: مثل بیشتر کسانی است که می‌شناسم. د: از بیشتر کسانی که می‌شناسم، کمتر است. ه: از همه کسانی که می‌شناسم، کمتر است."

### روش اجرا و تحلیل داده‌ها

پس از هماهنگی‌های لازم با استاد کلاس‌های مورد نظر، دانشجویان دختر انتخاب شده به پرسشنامه‌ها پاسخ دادند. برای رعایت اصول اخلاقی، افرادی که مایل به همکاری نبودند با اجازه استاد مربوطه کلاس را ترک کردند. پژوهشگر در مورد هدف پژوهش، چگونگی پاسخگویی، ضرورت همکاری صادقانه و اطمینان بخشی در مورد محرمانه بودن اطلاعات، توضیحاتی ارائه داد. پس از پاسخگویی دانشجویان به پرسشنامه‌ها از استاد مربوطه و دانشجویان سپاسگزاری شد. پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص، ۲۲۲ پاسخنامه کامل با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

### یافته‌ها

میانگین، انحراف استاندارد، ضرایب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول ۱ ارائه شده است.

۳. پرسشنامه خودپنداره بک ( Beck Self-Concept Test ) (۱۹۹۰): این آزمون توسط بک، استیر، اپستین و براون (Beck, Steer, Epstein & Brown) ابداع شد و دارای ۲۶ سؤال است. محورهای آزمون شامل توانایی ذهنی، درجه جذابیت فیزیکی، مسائل اخلاقی، کفایت کاری و روابط اجتماعی است. سؤال‌های آزمون بر اساس ارتباط آنها با تصور از خود از ۵ تا ۱ نمره‌گذاری می‌شود به‌جز در سؤال‌های ۳، ۱۰، ۱۱، ۱۹ و ۲۵ که به‌صورت ۱ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود. بدین ترتیب حداقل نمره‌ای که آزمودنی در این مقیاس به دست می‌آورد ۲۵ و حداکثر آن ۱۲۵ خواهد بود. (۲۵-۰) خودپنداره کاملاً منفی، (۵۰-۲۶) خودپنداره منفی، (۷۵-۵۱) خودپنداره خنثی، (۱۰۰-۷۶) خودپنداره مثبت، (۱۲۵-۱۰۱) خودپنداره کاملاً مثبت. حیدری و همکاران (۱۳۸۴) در پژوهش خود آلفای کرونباخ و تصحیف را به ترتیب برابر با ۰/۷۳ و ۰/۶۵ گزارش کردند. برای تعیین روایی نیز همبستگی بین نمره کل پرسشنامه و نمره سؤال ملاک نشان داد که بین این دو رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد ( Heidari, Pasha, Mami & Atashpour, 2005). در پژوهش حاضر ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۶ به دست آمد. دو نمونه از سؤالات این پرسشنامه عبارت است از: ۱- "تلاش و سخت‌کوشی من ... الف: از همه کسانی که می‌شناسم، بیشتر است. ب: از بیشتر کسانی که می‌شناسم، بیشتر است. ج: مثل بیشتر کسانی است

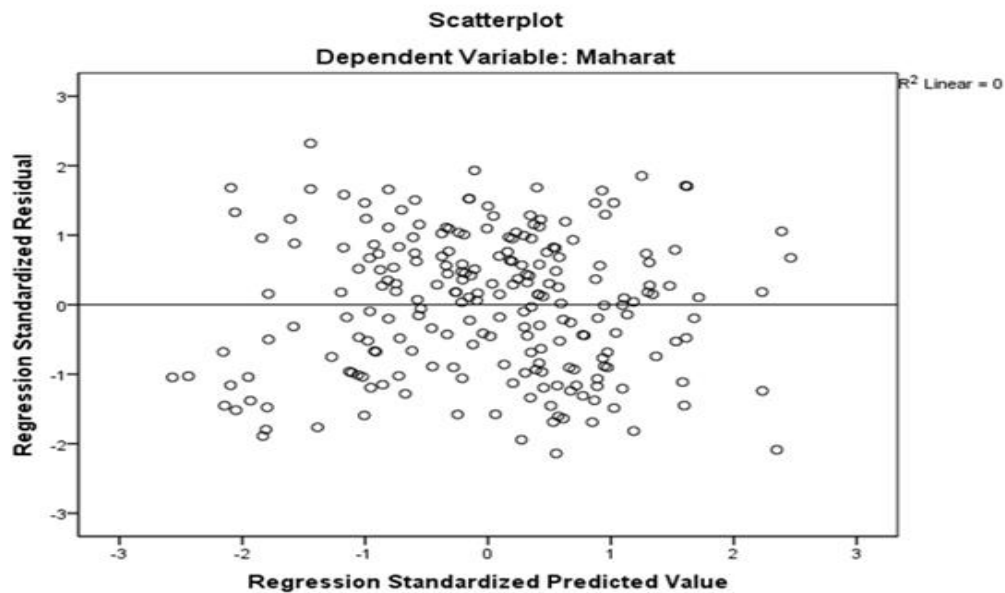
جدول ۱. میانگین، انحراف استاندارد و ضریب آلفای کرونباخ و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
						-	۱. خودپنداره
					-	-۰/۴۵۶**	۲. شخصیت - روان رنجورخویی
				-	-۰/۴۹۹**	۰/۵۱۷**	۳. شخصیت - برونگرایی
			-	۰/۰۷۸	-۰/۰۹۱	۰/۱۳۹*	۴. شخصیت - گشودگی
		-	۰/۱۲۳	۰/۴۴۴**	-۰/۳۶۰**	۰/۲۵۸**	۵. شخصیت - توافق‌پذیری
	-	۰/۳۸۱**	۰/۱۴۰*	۰/۳۸۶**	-۰/۳۵۵**	۰/۳۸۸**	۶. شخصیت - باوجدان بودن
-	۰/۳۸۶**	۰/۲۵۵**	۰/۱۸۴**	۰/۴۵۱**	-۰/۴۲۴**	۰/۴۶۳**	۷. مهارت‌های ارتباطی
۱۰۲/۳۰	۳۳/۸۱	۲۹/۰۶	۲۵/۸۷	۲۸/۰۴	۲۲/۴۳	۷۴/۷۸	میانگین
۱۱/۰۶	۶/۴۲	۶/۲۰	۴/۰۰	۶/۲۲	۸/۵۱	۹/۳۸	انحراف استاندارد
۰/۸۲	۰/۷۱	۰/۶۵	۰/۵۶	۰/۶۷	۰/۷۷	۰/۷۶	ضرایب آلفای کرونباخ

\*\*P<۰/۰۱

شاخص ضریب تحمل و واریانس متغیرهای پژوهش به ترتیب بزرگ‌تر از  $0/1$  و کوچک‌تر از  $10$  است؛ بنابراین پدیده هم خطی بودن در متغیرهای پژوهش رخ نداده است. ارزش شاخص دورین واتسون (Camera Watson) برابر با  $0/865$  است؛ بنابراین مفروضه استقلال خطاها نیز در بین داده‌های پژوهش برقرار است. تحلیل اطلاعات مربوط به «فاصله مهلبویس (Mahalanobis distance (D)» و ترسیم نمودار باکس پلات (Box Plot chart) آن نشان داد که اطلاعات مربوط به هیچ یک از شرکت‌کنندگان پرت‌های چند متغیری تشکیل نداده است. شاخص‌های چولگی و کشیدگی مربوط به نمرات فاصله مهلبویس (D) به ترتیب از  $0/721$  و  $-0/290$  بود. به منظور ارزیابی همگنی واریانس‌ها، نمودار پراکندگی واریانس‌های استاندارد شده خطاها مورد بررسی قرار گرفت. نمودار ۱ بیانگر آن است که مفروضه همگنی واریانس در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است.

بر اساس نتایج جدول ۱، ضریب همبستگی بین خود پنداره با مهارت‌های ارتباطی مثبت و در سطح  $0/01$  معنادار است ( $r=0/463, p<0/01$ ). همچنین ضریب همبستگی بین عامل روان رنجورخویی با مهارت‌های ارتباطی منفی و در سطح  $0/01$  معنادار بود ( $r=-0/424, p<0/01$ ). ضرایب همبستگی بین صفات شخصیت برونگرایی ( $p<0/01$ )، گشودگی ( $r=0/184, p<0/01$ )، توافق‌پذیری ( $r=0/386, p<0/01$ ) و باوجدان بودن ( $r=0/255, p<0/01$ ) با مهارت‌های ارتباطی مثبت و در سطح  $0/01$  معنادار بود. پیش از آزمون فرضیه‌ها، مفروضه‌های تحلیل مورد بررسی قرار گرفت. برای ارزیابی نرمال بودن توزیع، شاخص‌های چولگی و کشیدگی و برای ارزیابی مفروضه هم خطی بودن، شاخص‌های تورم واریانس (Variance Inflation Factor (VIF) و ضریب تحمل (tolerance) بررسی شد. مقادیر کشیدگی و چولگی همه متغیرها در محدوده  $\pm 2$  بود؛ بنابراین توزیع تک متغیری آنها نرمال است.



نمودار ۱. نمودار پراکندگی واریانس استاندارد شده خطاها

ویژگی‌های شخصیتی در مرحله دوم به‌عنوان متغیرهای پیش‌بین وارد معادله پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان شدند. نتایج تحلیل در جدول ۲ نشان داده شده است.

پس از اطمینان از برقراری مفروضه‌ها، داده‌ها با استفاده از روش تحلیل رگرسیون چندمتغیری سلسله‌مراتبی و با کمک نرم‌افزار SPSS<sub>24</sub> مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. بدین صورت که متغیر خودپنداره در مرحله اول و

جدول ۲. رگرسیون چند متغیری سلسله مراتبی در پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر اساس خودپنداره و ویژگی‌های شخصیتی

متغیرهای	B	SE	$\beta$	T	سطح معناداری
مرحله اول (خودپنداره)					
خودپنداره	۰/۲۵۰	۰/۰۸۲	۰/۲۱۲	۳/۰۶۶	۰/۰۰
	$R^2=۰/۲۱۴$ و $adjR^2=۰/۲۱۱$				
	$F(۲۲۰,۱)=۶۰/۰۲, P<۰/۰۰۱$				
مرحله دوم (ویژگی‌های شخصیتی)					
روان‌رنجورخویی	-۰/۲۲۲	۰/۰۸۸	-۰/۱۷۱	-۲/۵۰۶	۰/۰۱۳
برون‌گرایی	۰/۳۴۷	۰/۱۳۰	۰/۱۹۵	۲/۶۶۷	۰/۰۰۸
گشودگی	۰/۲۸۶	۰/۱۵۶	۰/۱۰۴	۱/۸۳۱	۰/۰۶۹
توافق‌پذیری	-۰/۰۴۰	۰/۱۱۶	-۰/۰۲۳	-۰/۳۴۸	۰/۷۲۸
باوجدان بودن	۰/۲۸۳	۰/۱۱۲	۰/۱۶۴	۲/۵۳۴	۰/۰۱۲
	$R^2=۰/۳۳۵$ و $adjR^2=۰/۳۱۷$				
	$F(۶, ۲۱۵)=۱۸/۰۸, P<۰/۰۰۱$				
	$\Delta F=۷/۸۳, P=۰/۰۰۱$				
	$\Delta R^2=۰/۱۲۱$				

در بررسی فرضیه اول مبنی بر اینکه بر اساس خودپنداره می‌توان مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کرد؛ داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که خودپنداره در سطح معناداری ۰/۰۱ نشان می‌دهد که روان‌رنجورخویی ۲ (۰/۰۵،  $p < -۰/۱۷۱$ ) به صورت منفی و ویژگی باوجدان بودن (۰/۰۵،  $p < ۰/۱۶۴$ ) به صورت مثبت و در سطح معناداری (۰/۰۵)؛ و عامل برون‌گرایی (۰/۰۱،  $p < ۰/۱۹۵$ ) به صورت مثبت و در سطح معناداری (۰/۰۱) مهارت‌های ارتباطی را در دانشجویان دختر پیش‌بینی می‌کند، بنابراین فرضیه دوم تأیید شد. همچنین ضریب رگرسیون بین عامل شخصیت گشودگی و مهارت‌های ارتباطی ( $p = ۰/۰۶۹$ )،  $\beta = ۰/۱۰۴$ ) در سطح ۰/۰۷ معنادار بود. لازم به یادآوری است که بین ویژگی توافق‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. یادآور می‌شود که با ورود ویژگی‌های شخصیتی به معادله، ارزش  $R^2$  به ۰/۳۳۵ رسید. این یافته بدان معناست که خودپنداره و ویژگی‌های شخصیتی ۳۳/۵ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را تبیین می‌کنند.

### بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر

در بررسی فرضیه اول مبنی بر اینکه بر اساس خودپنداره می‌توان مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کرد؛ داده‌های جدول ۲ نشان می‌دهد که خودپنداره در سطح معناداری ۰/۰۱ مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی می‌کند (۰/۰۱،  $p < ۶۰/۰۲ = F(۱/۲۲۰)$ ). بررسی مجذور همبستگی چندگانه هم نشان داد که ارزش ضریب همبستگی‌های چندگانه ( $R^2$ ) برابر با ۰/۲۱۴ است، یعنی خودپنداره ۲۱/۴ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را در دانشجویان دختر تبیین کرده است. ضریب رگرسیون بین خودپنداره و مهارت‌های ارتباطی مثبت و در سطح ۰/۰۱ معنادار بود (۰/۰۱،  $p < ۰/۲۱۲$ )، بدین ترتیب می‌توان نتیجه‌گیری کرد که خودپنداره به صورت مثبت و معنادار مهارت‌های ارتباطی را در دانشجویان دختر پیش‌بینی می‌کند، بنابراین فرضیه اول تأیید شد. همچنین در آزمون فرضیه دوم یعنی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی می‌توان مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کرد؛ ارزش تغییرات ( $\Delta R^2$ ) برابر با ۰/۱۲۱ بود. بدین معنی که با کنترل اثر خودپنداره، ویژگی‌های شخصیتی ۱۲/۱ درصد واریانس مهارت‌های ارتباطی را در دختران دانشجو تبیین می‌کند و این مقدار از واریانس تبیین شده که

سبزی (Sabzi, 2012)، مرتضوی و همکاران (Mortazavi & Ghayebzadeh & et al, 2011) و غایب‌زاده و همکاران (et al, 2015) مبنی بر تأثیر شخصیت بر مهارت‌های ارتباطی همسو است. در تبیین این یافته می‌توان به نظریه مک کری و کاستا (۱۹۹۲)؛ (Quoted from Fathi Ashtiani & Dastani, 2016) استناد کرد. طبق نظریه مک‌کری و کاستا، افراد برون‌گرا دارای مهارت اجتماعی بالا و اغلب دارای حساسیت اجتماعی هستند و از آنچه برای دیگران اتفاق می‌افتد، آگاهی دارند، هیجان‌های مثبت دارند و از تعامل و ارتباط برقرار کردن با دیگران انرژی می‌گیرند. افراد با ویژگی گشودگی، افرادی خلاق‌اند، در جهت کشف موضوعات تازه حرکت می‌کنند و دارای زندگی درونی قدرتمندی هستند به طوری که غرق در مفاهیم و تجربه‌ها می‌شوند. افراد وظیفه‌شناس هم از تفکر، همراه با کنترل درست انگیزه و رفتارهای هدف‌گرایانه برخوردارند و کنترل تکانه‌ها را به شکلی جامعه‌پسند در بر می‌گیرند، مایل‌اند منظم باشند و متفکرانه از جزئیات اطلاع داشته باشند. به نظر می‌رسد در همه این ویژگی‌ها، ارتباط نقش اساسی ایفا می‌کند؛ بنابراین افراد گروه نمونه به دلیل قرار داشتن در مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد و دانشجوی بودن ممکن است هر سه ویژگی بالا را داشته باشند. در واقع برای برقراری ارتباط با همسالان و استادان و محیط دانشگاهی نیازمند مهارت اجتماعی هستند و به دلیل نیاز به دانستن و کسب دانش به جستجوگری و بررسی ایده‌های جدید و قدیم می‌پردازند و برای پیشرفت بهتر و بیشتر در مسائل درسی و تحصیلی و حتی شغلی و خانوادگی و مدیریت این موارد به نظم و انضباط و مسئولیت‌پذیری نیاز دارند. به همین دلیل افراد روان رنجور که دارای احساسات منفی، مضطرب و افسرده هستند و عزت‌نفس پایین دارند، هیجان‌های مخربشان در سازگاری با محیط تأثیر دارد و قدرت کمتری در کنترل تکانه‌ها دارند و در نتیجه درجه‌های انطباق ضعیف‌تری با دیگران و شرایط فشار روانی را نشان می‌دهند و در مهارت‌های ارتباطی ضعیف عمل می‌کنند. همچنین دلیل اینکه در این پژوهش بین ویژگی توافق‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد، ممکن است این موضوع باشد که این افراد بیشتر برای دیگران

اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره در دختران دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن انجام شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌های پژوهش (جدول ۲) در بررسی فرضیه اول نشان داد که خودپنداره می‌تواند به صورت مثبت و معنادار ۲۱/۴ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کند. این یافته با یافته‌های پژوهش موسوی ندوشن و اسلامی (Mousavi Nadooshan & Islami, 2015)، سم تیراو (Samphthirao, 2016) و عزیزی (Azizi, 2009) همسویی دارد. در تبیین این یافته می‌توان به نظر اسمیت (Smith, 1967) درباره خودپنداره اشاره کرد. به نظر وی "خود" عامل بسیار مهمی در ایجاد نوع رفتار است و افرادی که خودپنداره مثبت دارند رفتارشان اجتماع‌پسندتر از افرادی است که خودپنداره آنان منفی است (Hajisafari, 2011). همچنین راجرز (۱۹۵۱) معتقد است که خودپنداره از طریق روابط اجتماعی کسب می‌شود که به سبب تعامل‌های شخص با اطرافیانش در محیط مفهومی از خویشتن که به طور گسترده مبتنی بر ارزیابی‌های سایرین است گسترش می‌یابد (Dibajnia, 2005). از آنجاکه با افزایش میزان خودپنداره، تغییرات مطلوبی مانند افزایش تلاش در کسب موفقیت، احساس ارزشمندی، سازگاری اجتماعی مناسب‌تر، بهداشت روانی سالم‌تر، مقاومت در برابر انواع استرس‌ها و فشارهای روانی و ... در فرد به وجود می‌آید، بنابراین به نظر می‌رسد دانشجویان به‌ویژه در دوره کارشناسی ارشد توانسته باشند به دلیل ارتباط بیشتر با افراد و کسب اطلاعات بیشتر به خودپنداره بالاتری دست یافته باشند چراکه با داشتن مهارت‌های ارتباطی مناسب می‌توان انتظار داشت که خودپنداره مثبت بیشتر تقویت شود.

در آزمون فرضیه دوم، نتایج جدول ۲ نشان داد که ویژگی‌های برون‌گرایی، گشودگی و باوجدان بودن به صورت مثبت و معنادار؛ و ویژگی‌های روان رنجورخویی به صورت منفی و معنادار مهارت‌های ارتباطی را در دختران دانشجوی پیش‌بینی می‌کند و بین ویژگی توافق‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. در مجموع ویژگی‌های شخصیتی می‌توانند ۱۲/۱ درصد واریانس مهارت‌های ارتباطی را پیش‌بینی کند. این نتیجه با یافته‌های



- Batool, S; Nadeem, A; & Asif, M. (2018). Managing Higher Education Quality Enhancement in Pakistan through Communication Skill to achieve International Opportunities. *Journal of Managerial Sciences*. 12(1), 37 – 48.
- Beck, A. T; Steer, R. A; Epstein, N & Brown, G. (1990). Beck Self-Concept Test. Psychological Assessment: *Journal of Consulting and Clinical Psychology*. 2(2), 191-197.
- Blankstein, U; Chen, J, Y. W; Mincic, A. M; Mcgrath, P. A & Davis, K. D. (2009). The complex minds of teenagers: Neuroanatomy of personality differs between sexes. *Journal of Neuropsychologia*. 47, 599-603.
- Costa, P. T. & McCrae, R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five Factor Model (NEO-FFI) Professional manual. *Odesa, FL; Psychological Assessment Center*.
- Delavar, A. (2017). *Research Methods in Psychology and Educational Sciences*. Tehran: Virayesh Publishing. [Persian]
- Dibajnia, P. (2005). Comparative investigation of self-concept between the freshman and senior students of the Faculty of Rehabilitation in Shaheed Beheshti University. *Journal of Medical School (Research in Medicine)*. 29(3), 231 – 234. [Persian]
- Fathi Ashtiani, A., & Dastani, M. (2016). *Psychological tests (assessment of personality and mental health)*. Tehran: Besat Publishing. [Persian]
- Ferschmann, L; Fjell, A. M; Vollrath, M. E; Grydeland, H; Walhovd, K. B & Tamnes, C. K. (2018). Personality traits are associated with cortical development across adolescence: A longitudinal structural MRI study. *Child development*. 89(3), 811-822.
- Ghayebzadeh, SH; Narimanzadeh, M; Yosefi, F & Beizae, H. (2015). The Relation Between Personality Characteristics With Communication Skills (writing and speaking) in Managers and Directors of Sport Committees of Ardebil s Sport and Youth Offices. *Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences*. ISSN: 2231– 6345 (Online) An Open Access, Online International

ارزش و احترام قائل‌اند و شاید کمتر شروع‌کننده یک ارتباط باشند یا در حد نیاز خود با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند. در نتیجه طبق آنچه در همه موارد بالا گفته شد، افراد گروه نمونه با توجه به ویژگی‌های خود با موانع ارتباط مانند انتقاد، تهدید، اخلاقی ساختن، بحث منطقی و ... مقابله می‌کنند، بنابراین به نظر می‌رسد نتایج پژوهش منطقی به نظر می‌رسد. همچنین نتایج پژوهش نشان داد که نقش خودپنداره (۲۱/۴ درصد) در پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بیش از ویژگی‌های شخصیتی (۱۲/۱ درصد) است؛ بنابراین به دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی پیشنهاد می‌شود با ایجاد کارگاه‌های آموزشی در جهت افزایش خودپنداره مثبت دانشجویان گام بردارند. همچنین به مسئولان آموزش عالی پیشنهاد می‌شود تا برای آموزش و تقویت مهارت‌های ارتباطی دانشجویان برنامه‌ریزی مناسبی انجام شود. از جمله محدودیت‌های پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که بیش از ۵۷ درصد افراد گروه نمونه، شاغل و نزدیک به ۶۰ درصد آنان مجرد و ۲۷ درصد آن در محدوده سنی ۳۱ تا ۳۵ سال بودند، بنابراین یافته‌های پژوهش بیشتر در مورد این افراد صادق است و باید در استفاده از این نتایج برای افراد غیر شاغل، متأهل و گروه‌های سنی دیگر احتیاط شود. همچنین خودپنداره و ویژگی‌های شخصیتی در مجموع ۳۳/۵ درصد از واریانس مهارت‌های ارتباطی را تبیین می‌کند، یعنی ۶۶/۵ درصد مهارت‌های ارتباطی به موارد دیگری مربوط می‌شود که در این پژوهش به آنها پرداخته نشده است.

### سپاسگزاری

از مسئولان، استادان و دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که ما را در انجام این پژوهش یاری کردند، صمیمانه سپاسگزاریم.

### منابع

- Azizi, yahaya. (2009). The Relationship of Self-Concept And Communication Skills Towards Academic Achievement Among Secondary School Students In Johor Bahru. *International journal of psychological studies*. 1(2), 25-34.

- Journal Available at [www.cibtech.org/sp.ed/jls/2014/03/jls.htm](http://www.cibtech.org/sp.ed/jls/2014/03/jls.htm). 5(S3), 2554-2561.
- Ghalabianloo, Gh., & Groosi Farshi, M.T. (2010). Relation of NEO-PI-R personality inventory and SCL-90 -R: Ability of NEO inventory in mental health evaluation. *Journal of Behavioral Sciences*. 4(1), 51 – 58. [Persian]
- Hajisafari Tafti, R. (2011). *The relationship between cognitive styles and self-concept with students' academic achievement*. Master Thesis in Educational Psychology. Islamic Azad University Tehran Branch. [Persian]
- Heidari, A.; Pasha, Gh.; Mami, Sh., & Atashpour, S. H. (2005). Prevalence of eating disorders and its relationship with self-esteem, self-concept and depression in female students of Ilam University of Medical Sciences. *Journal of Knowledge and Research in applied Psychology*. 7 year. (26), 1 - 16. [Persian]
- Hosseinchari, M., & Fedakar, M. M. (2005). Investigating the effects of higher education on communication skills based on comparison of college and high school students. *Journal of Daneshvar Raftar*. 12(15), 21 – 32. [Persian]
- Iksan, Z. H; Zakaria, E; Meerah, T. S. M; Osman, K; Lian, D. K. C; Mahmud, S. N. D; & Krish, P. (2012). Communication skills among university students. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 59, 71-76.
- Kron, F. W; Fetters, M. D; Scerbo, M. W; White, C. B; Lypson, M. L; Padilla, M. A & Guetterman, T. C. (2017). Using a computer simulation for teaching communication skills: A blinded multisite mixed methods randomized controlled trial. *Patient education and counseling*. 100(4), 748-759.
- Mehrad, A. (2016). Mini Literature Review of Self-Concept. *Journal of Educational, Health and Community Psychology*. 5(2), 62-66.
- Mei, H; Ma, Z; Jiao, SH; Chen, X; Lv, X & Zhan, Z. (2017). The Sustainable Personality in Entrepreneurship: The Relationship between Big Six Personality, Entrepreneurial Self-Efficacy, and Entrepreneurial Intention in the Chinese Context. *Journal of Sustainability*. 9, 1649-1671.
- Mirkamali, S. M. (2014). *Behavior and relationships in the organization and management*. Tehran: Ramin Publishing. [Persian]
- Molaei Fini, F., & Sheikhi Fini, A. A. (2016). A Study on the Relationship between Communication Skills and Mental Health and Job Empowerment. *Journal of Exploratory Studies in Law and Management*. 3(2), 82-86.
- Moradi, M.; Karaminia, R.; Hatami, H. R., & Abolmaali Al-Husseini, Kh. (2018). Investigating the conformity of a conceptual model based on predicting marital satisfaction based on socio-economic factors and personality traits mediated by lifestyle in women in Tehran. *Cultural and Educational Quarterly of Women and Family*. 13th year. (43), 7 – 31. [Persian]
- Mortazavi, M.; Kiani, M.; Mehdipour, A. & Azmasha, T. (2011). Investigating the relationship between personality traits and demographics with communication skills of experts in charge of physical education in Khuzestan. *The First National Conference on New Scientific Achievements in the Development of Sports and Physical Education, Gorgan, Islamic Azad University, Gorgan Branch (Access Date: 06/03/2017)*. [Persian]
- [https://www.civilica.com/Paper-SPORTIAU01-SPORTIAU01\\_209.html](https://www.civilica.com/Paper-SPORTIAU01-SPORTIAU01_209.html)
- Mousavi Nadooshan, S, B & Islami, H. (2015). Investigating the relationship between verbal and non-verbal communication skills and self-concept and self-esteem of postgraduate students of Islamic Azad University. *The first national conference on religious education, a path to excellence, Meybod Yazd, Islamic Azad University, Meybod Branch (Access Date: 06/03/2017)*. [Persian]
- [http://www.civilica.com/paper-MAYFARHANGO1-MAYFARHANGO1\\_067.html](http://www.civilica.com/paper-MAYFARHANGO1-MAYFARHANGO1_067.html)
- Queendom, R. (2004). *Communication Skills Test – Revised Availabl*. <http://www.queendom.com/cgi-bin/tests/transfer.cgi>.

- Ross, A. (2013). *Personality psychology (theories and processes)*. Translated by Siavash Jamalfar. Tehran: Ravan Publications. [Persian]
- Sabzi, N. (2012). Investigating the causal pattern of personality dimensions, social intelligence, emotional self-efficacy and communication skills. *Master Thesis in Psychology*. Shiraz university. [Persian]
- Saffarinia, M., & Sheikhi, Z. (2016). Study and comparison of self-concept in dream and real self in students' identity styles. *Journal of Social Psychology Research*, 6(23), 77 – 92. [Persian]
- Sahebdel, H., & Asadi, M. (2016). On the Effectiveness of Communication Skills Training in Mental Health of the Mothers with Addicted Children. *Research on Addiction Quarterly Journal of Drug Abuse*, 10 (37), 75 – 86.
- Samphirao, P. (2016). Self-Concept and Interpersonal Communication. *The International Journal of Indian Psychology*, 3, 2349-3429.
- Shamaeizadeh, N., & Yousefi, Z. (2018). Multiple relations between personality factors and history of child abuse with family communications in Isfahan. *Journal of Knowledge and Research in Applied Psychology*, 19th year. (3), 113 – 121. [Persian]
- Shoaakazemi, M. (2008). Investigation of chat and its relationship with self-concept of female students of Al-Zahra University in the academic year of 2006 - 2007. *Journal of Psychological Studies*, 4(2), 27 – 38. [Persian]